

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Templed Adroddiad Sgriwtini

Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
Dyddiad:	21ain Fedi 2020
Pwnc:	Adroddiad Blynnyddol 2019/20 y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn
Pwrpas yr Adroddiad:	Cyflwyno cynnydd gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ystod 2019/20
Cadeirydd Sgriwtini:	Cyng. Gwilym O Jones
Aelod(au) Portffolio:	Cyng. Llinos Medi
Pennaeth Gwasanaeth:	Annwen Morgan, Prif Weithredwr
Awdur yr Adroddiad:	Nonn Hughes. Rheolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn
Rhif Ffôn:	01286 679906
E-bost:	NonnGwenllianHughes@gwynedd.llyw.cymru
Aelodau lleol:	Dim yn berthnasol i unrhyw ward benodol.

1 – Argymhelliad/ion

Gofynnir i'r Pwyllgor Sgriwtini nodi:

1. Cynnydd gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi ymrwymo i'r egwyddorion o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015). Mae'r Cyngor yn darparu amrywiaeth o wasanaethau fydd yn cyflawni eu hamcanion llesiant unigol, yn ogystal â chyfrannu at a chefnogi amcanion llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cymhorth i Aelodau wrth graffu'r pwnc:-

- 3.1** Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau
- 3.2** Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd.
- 3.3** Edrych ar unrhyw risgiau
- 3.4** Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd
- 3.5** Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:
 - hirdymor
 - atal
 - integreiddio
 - cydweithio
 - cynnwys

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

1. I ba raddau mae ffrydiau gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi cyfrannu at lesiant trigolion Gwynedd a Môn a pha effaith mae'r gwaith wedi ei gael ar gymunedau?
2. Pa mor effeithiol yw trefniadau monitro y Bwrdd o ran sicrhau bod amcanion yn cael eu gweithredu oddi mewn i'r amserlen?
3. Pa wersi bu i'r Bwrdd eu dysgu yn sgil y cynnydd hyd yma a sut bwriedir defnyddio'r gwersi yn y dyfodol?
4. I ba raddau mae rhaglen waith y Bwrdd wedi cael ei haddasu / angen cael ei haddasu yn sgil argyfwng pandemig Covid-19?
5. Sut y bwriedir ymgorffori canfyddiadau adolygiad Swyddfa Archwilio Cymru (Hydref, 2019) yn y modd mae'r Bwrdd yn gweithredu?
6. Beth fydd blaenoriaethau'r Bwrdd ar gyfer 2021/22 a sut penderfynwyd ar y meysydd hyn?

5. – Cefndir / Cyd-destun**5.1 Cyflwyniad a chyd-destun**

5.1.1 Nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015) yw gwella llesiant economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn amlygu saith nod llesiant a pum ffordd o weithio er mwyn rhoi pwrpas cyffredin i gyrff cyhoeddus.

5.1.2 Sefydlwyd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Gwynedd ac Ynys Môn yn 2016, yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf). Yn wir sefydlwyd BGC ar gyfer pob Awdurdod Lleol yng Nghymru i sicrhau cydweithio ymysg cyrff cyhoeddus i greu gwell dyfodol ar gyfer pobl Cymru. Y penderfyniad a wnaethpwyd yng ngogledd Orllewin Cymru oedd sefydlu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i Ynys Môn fyddai'n *cydweithio* efo Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd.

5.1.3 Yn ystod 2017 rhannodd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn ein cymunedau yn 14 o ardaloedd llai er mwyn cynnal gwaith ymchwil manwl, a dysgu mwy am lesiant yr ardaloedd hynny. Cyhoeddwyd y wybodaeth ar ffurf yr Asesiadau Llesiant. Defnyddiwyd y wybodaeth a gasglwyd o'r asesiadau i lunio blaenoriaethau'r BGC sydd wedi eu cadarnhau yn y Cynllun Llesiant (2018). Cytunwyd ar y blaenoriaethau canlynol:

- Yr iaith Gymraeg
- Cartrefi ar gyfer bobl leol;
- Effaith tlodi ar lesiant ein cymunedau;
- Effaith newid hinsawdd ar lesiant cymunedau;
- Iechyd a gofal oedolion a Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc.

5.1.4 Fel y nodwyd yng Nghylch Gorchwyl y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mae gan y Bwrdd bedwar aelod statudol, ynghyd â chyfranogwyr gwadd sy'n cyfrannu at ddyletswyddau'r Bwrdd. Mewn perthynas ag unrhyw newid diweddaraf i aelodaeth y BGC mae Aled Jones-Griffith o Grŵp Llandrillo a Menai ac Andrew Edwards o Brifysgol Bangor bellach yn gyfranogwyr a wahoddwyd.

5.2 Adroddiad Blynyddol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

5.2.1 Yn amgaeedig cyflwynir adroddiad blynyddol y BGC ar gyfer y cyfnod 2019/20. Ers mis Mawrth 2020 rydym wedi wynebu argyfwng iechyd byd eang a chyfnod heriol iawn. Defnyddiwyd yr adroddiad i hunan-fyfyrion ar waith y BGC hyd yma, a chyfeirir yn gryno at rol y BGC yn y gwaith o adfer ein cymunedau o'r argyfwng. Strwythurir yr adroddiad i gyfeirio at gynnydd gwaith pedwar is-grŵp y BGC. Pedwar is-grŵp sydd gan y BGC bellach gan eu bod wedi ymrwymo i'r flaenoriaeth tlodi trwy gytuno i gadw trosolwg ar waith sy'n digwydd yn y maes tlodi gan Gyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn y lle cyntaf. Mae gan yr Awdurdodau Lleol eu trefniadau a'u cynlluniau ar gyfer ymdrin â thlodi. Maent wedi cydweithio gyda nifer o bartneriaid yn y gorffennol ar raglenni allweddol tlodi, ac yn parhau i gydweithio gydag ystod eang o sefydliadau.

5.2.2 Mae arweinyddion is-grwpiau'r BGC yn aelodau o'r BGC, a'u cyfrifoldeb hwy fu cyflwyno cynllun gweithredu a chmau i'w cyflawni yn ystod cyfarfodydd y BGC yn 2019/20.

5.2.3 Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a'r is-grwpiau wedi gweithredu yn unol â'r pum egwyddor datblygu gynaliadwy cenedlaethol. Cytunodd y BGC trwy'r Cynllun Llesiant eu bod am ychwanegu dwy egwyddor sy'n bwysig i drigolion Gwynedd ac Ynys Môn Sef yr Iaith Gymraeg a Chydraddoldeb. Mae pob un o'r is-grwpiau wedi sicrhau fod yr iaith Gymraeg yn llinyn euraidd sy'n rhedeg drwy eu gwaith. Bydd yr is-grwpiau hefyd yn parhau i roi sylw i anghydraddoldeb ac anfantais trwy'r asesiadau effaith perthnasol.

5.2.4 Mae'r egwyddorion datblygu cynaliadwy yn creu fframwaith i'r BGC gydweithio ar y blaenoriaethau, ystyried y gwersi a ddysgwyd a mynd i'r afael â heriau bydd y gwasanaethau cyhoeddus yn eu hwynebu i'r dyfodol. Mae hyn fwyfwy perthnasol wrth i ni ystyried yr argyfwng. Yn ystod y misoedd diwethaf wynebodd cymunedau Gwynedd ac Ynys Môn gyfnod heriol tu hwnt. Arweiniodd at newidiadau yn ein ffyrdd o fyw, gweithio, a chysylltu gydag eraill. Mae'r cyrff cyhoeddus yn symud tuag at adferiad gan annog cydymffurfiaid gyda'r mesurau a chyfarwyddiadau i leihau'r risg o ledaeniad yr haint, a symud tuag at y "normal newydd". Byddwn yn parhau i roi sylw i waith craidd y BGC, ond hefyd yn rhoi ystyriaeth bellach i gyflawni mewn modd sy'n cydnabod effaith gadarnhaol a negyddol y gwersi a ddysgwyd wrth i ni gyd ymatebi i'r argyfwng COVID-19.

5.2.5 Cylchredwyd yr adroddiad blynyddol i aelodau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ystod mis Gorffennaf, er sylwadaeth. Bydd Pwyllgor Sgriwtini Ynys Môn yn cael y cyfle i'w graffu ar 21ain Fedi 2020, a Phwyllgor Craffu Gwynedd yn cyhoeddi dyddiad ar gyfer ei graffu maes o law. Yn unol â gofynion y Ddeddf cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Gorffennaf, a hynny ar y wefan ganlynol: <https://www.llesiantgwyneddaron.org> Penderfynwyd yn ystod yr argyfwng i gyhoeddi'r adroddiad cyn ei graffu. Nid yw'r ddeddfwriaeth yn ei gwneud yn ofynnol i fyrdau graffu eu hadroddiadau blynyddol cyn eu cyhoeddi, ond ei bod yn arfer da gwneud hynny.

5.3 Trefniadau Craffu

5.3.1 Er mwyn cael atebolrwydd democrataidd i gynnydd gwaith y BGC mae'r ddeddf wedi gosod gofyniad ar gynghorau i ddynodi Pwyllgor Trosolwg a Chraffu i graffu ar waith y BGC. Felly mae gwaith BGC Gwynedd ac Ynys Môn yn cael ei graffu gan Bwyllgorau Craffu Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn ar

bwyntiau penodol yn ystod y flwyddyn. Mae'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (2015) a'r canllawiau cenedlaethol cysylltiedig¹ yn nodi tair rôl ar gyfer pwyllgorau craffu Awdurdodau Lleol sef:

- Adolygu trefniadau llywodraethu'r BGC
- Bod yn Ymgynghorai statudol ar yr Asesiad Llesiant a'r Cynllun Llesiant
- Monitro cynnydd ymdrechion y BGC wrth weithredu'r Cynllun Llesiant.

5.3.2 Golygir hyn fod y pwyllgorau craffu yn cael cyfle i graffu perfformiad ac effaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf cynhaliwyd trafodaethau rhwng Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn ar yr opsiwn o sefydlu un panel craffu, i weithredu ar draws y ddwy sir i graffu gwaith y BGC. Gwerthuswyd gwahanol opsiynau gan reolwyr craffu'r ddau gyngor a daethpwyd i'r casgliad nad oeddent yn argymhell sefydlu panel ar hyn o bryd ond yn hytrach am ganolbwyntio ar alinio amserlenni a chysondeb trefniadau craffu ar draws y ddwy Sir a pharhau efo'r trefniadau craffu bresennol. Bydd modd adolygu'r trefniadau hyn rhwng y ddau gyngor eto maes o law.

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

6.1 Bydd yr is-grwpiau cyflawni yn paratoi asesiadau effaith cydraddoldeb ac ieithyddol, ble mae hynny'n briodol, i gyd-fynd a'u cynlluniau gweithredu. Bydd yr asesiadau effaith yn ddogfennau byw fydd yn newid a datblygu ochr yn ochr â'r gwaith cyflawni.

7 – Oblygiadau Ariannol

-

8 – Atodiadau

1. Adroddiad Blynnyddol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn 2019/20

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

1. Cynllun Llesiant Gwynedd ac Ynys Môn

¹ Canllawiau ar gyfer Pwyllgorau Craffu Awdurdodau Lleol ar graffu ar Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus

Adroddiad Blynyddol 2019-2020

**Bwrdd
Gwasanaethau
Cyhoeddus
Gwynedd ac
Ynys Môn**

Rhagair

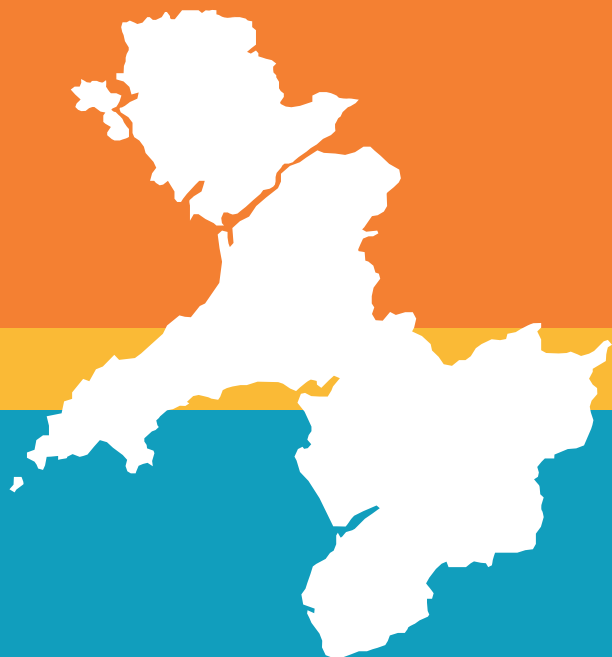
Dyma gyflwyno ail adroddiad blynyddol ar gyfer y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) i Wynedd ac Ynys Môn, a hynny i gyd-fynd â gofynion Deddf (Y Ddeddf) Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (2015). Ers mis Mawrth 2020 mae cyrff cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn, a'r wlad gyfan wedi wynebu argyfwng a chyfnod heriol iawn. Er gwaethaf hynny rydym wedi paratoi'r adroddiad blynyddol yma er mwyn hunan-fyfyrion ar waith y BGC ac i rannu pa wahaniaeth mae'r BGC wedi ei wneud i lesiant Gwynedd ac Ynys Môn yn unol â'r pum ffordd o weithio. Fel mae'r Ddeddf yn ei amlinellu, mae'r term llesiant yn ei gyfanrwydd yn golygu llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylchedd a diwylliannol.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae sefydliadau unigol y BGC wedi parhau i ddarparu amrywiaeth o wasanaethau sy'n cyflawni eu hamcanion llesiant unigol, yn ogystal â chyfrannu at amcanion llesiant y BGC. Nid oes llawlyfr ar gyfer mesur llwyddiant gwaith y BGC, felly diweddariad ar ymdrechion y BGC yn ystod 2019/20 sy'n cael ei gyfleu yma.

Wrth edrych ymlaen bydd gan y BGC gyfraniad enfawr i'w gynnig wrth i ni gyd ymdrechu i ail adeiladu ein cymunedau a rhoi'r sylw haeddiannol i faterion llesiant. Bydd y BGC yn parhau i roi sylw i'w waith craidd, sef gwella llesiant ein cymunedau, ond yn ogystal rhagwelir fod gan y BGC rôl allweddol i'w chwarae wrth i ni ymateb ar y cyd i'r effeithiau mae Covid-19 wedi'i gael ar ein cymunedau, ac wrth i ni fel cyrff cyhoeddus ddechrau cynllunio am adfer o'r pandemig. Byddwn hefyd yn parhau i fod eisiau clywed gan ein cymunedau, trigolion, partneriaethau a busnesau – os oes gennych gwestiwn neu sylw gallwch gysylltu gyda ni drwy post@llesiantgwyneddmon.org

Emyr Williams

Cadeirydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

Y daith hyd yma i Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn

Yn ystod 2017 rhannodd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn ein cymunedau yn 14 o ardaloedd llai er mwyn cynnal gwaith ymchwil manwl a dysgu mwy am lesiant yr ardaloedd hynny. Unwaith roedd y data wedi ei gasglu a'r gwaith ymchwil wedi ei gwblhau cyhoeddwyd llyfrynnau unigol ar gyfer pob un o'r 14 ardal. Mae'r llyfrynnau gwybodaeth ar gyfer pob ardal yn parhau i fod ar gael ar y wefan www.LlesiantGwyneddaMon.org Defnyddiwyd y wybodaeth a gasglwyd o'r asesiadau i lunio blaenoriaethau'r BGC. Yn 2018 cyhoeddwyd y Cynllun Llesiant sy'n amlinellu'r meysydd blaenoriaeth hynny: Yr iaith Gymraeg; Cartrefi ar gyfer bobl lleol; Effaith tlodi ar lesiant ein cymunedau; Effaith newid hinsawdd ar lesiant cymunedau; lechyd a gofal oedolion a Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc.

Yn ystod y ddwy flynedd diwethaf mae is-grwpiau'r BGC wedi arwain ar y meysydd blaenoriaeth yma, ac wedi canolbwyntio ar waith cyflawni ar y cyd. I wneud hyn mae'r is-grwpiau wedi penderfynu bod angen iddynt ddilyn y pum ffordd o weithio (a'r ddwy ffordd ychwanegol a osodwyd gan BGC Gwynedd ac Ynys Môn o Gydraddoldeb a'r iaith Gymraeg) sef:

Cydweithio

Hir-dymor

Cynnwys

Integreiddio

Atal

Iaith
Gymraeg

Cydraddoldeb

CYNLLUN LLESIANT GWYNEDD A MÔN

BWRDD GWASANAETHAU CYHOEDDUS GWYNEDD A MÔN

2018

Diweddariad

Mae gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn bellach bedwar is-grŵp sy'n gyfrifol am y meysydd blaenoriaeth ganlynol:

Yr Iaith Gymraeg

Newid Hinsawdd

Cartrefi ar gyfer
pobl leol

Iechyd a Gofal
Cymdeithasol

Ceir isod adroddiad ar gynnydd yr is-grwpiau a'r gwaith cyflawni sydd wedi digwydd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.

Newid Hinsawdd

Rydym wedi gweld effaith newid yn yr hinsawdd ar ein cymunedau yn ystod y flwyddyn ddiwethaf gyda chymunedau a chartrefi wedi wynebu llifogydd difrifol. Daeth cymunedau a phartneriaid ynghyd i ddelio gyda'r digwyddiadau yma a dangoswyd gwir wytnwch ein cymunedau.

Mae'r is-grŵp Newid Hinsawdd wedi ei sefydlu er mwyn annog cydweithio rhwng y cyrff cyhoeddus a'n cymunedau ar sut i ymdrin â bygythiadau i'n cymunedau yn sgil newidiadau hinsawdd i'r dyfodol. Bydd angen i'n cymunedau fod yn paratoi eu hunain, adnabod beth yw eu rôl, a chydweithio gyda'r cyrff cyhoeddus ar bwyntiau penodol.

Mae'r is-grŵp wedi penderfynu ar y camau gweithredu canlynol:

1. Sefydlu Fframwaith Rhanbarthol

Trefnwyd digwyddiad gan Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus rhanbarth gogledd Cymru yn ystod mis Medi 2019, i rannu arfer dda a thrafod syniadau ar sut gallwn gydweithio i fynd i'r afael â materion amgylcheddol, a newid hinsawdd yn benodol. Bu arbenigwyr amgylcheddol o bartneriaid cyhoeddus a'r trydydd sector yn trafod camau gweithredu i ymdrin â'r newid yn yr hinsawdd, gwaith amgylcheddol a sut i symud ymlaen â hyn. Y consensws cyffredinol oedd bod angen trefniadau rhanbarthol i gefnogi gwaith amgylcheddol.

2. Adnabod y dulliau strategol a chydweithredol

Mae gwaith eisoes wedi cychwyn ar adnabod dulliau strategol a chydweithredol o addasiad yn yr hinsawdd, a thrafodaethau wedi cychwyn ar ardaloedd daearyddol a chymunedau o ddiddordeb penodol a fyddai yn elwa o gynllunio ar gyfer addasiad hinsawdd. Yn dilyn y sefyllfa o argyfwng Covid-19 mae'r gwaith yma wedi'i oedi ar hyn o bryd ond ni all yr is-grŵp or-bwysleisio pwysigrwydd ail afael yn y gwaith yn fuan iawn.

Mae is-grŵp yn gweithredu nifer o'r ffyrdd o weithio sydd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015:

- Mae deall anghenion cymunedau penodol yn ein galluogi i gynllunio ar gyfer yr **hir-dymor**
- Gwaith craidd yr is-grŵp yw **cydweithio**, gyda nifer o gyrff cyhoeddus a'n cymunedau
- Bydd **cynnwys** ein rhanddeiliaid yn ran annatod o waith yr is-grŵp

Yr Iaith Gymraeg

Mae'r iaith Gymraeg yn parhau i fod yn bwysig i gymunedau Gwynedd ac Ynys Môn ac rydym fel Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus eisiau gweld yr iaith yn ffynnu i genedlaethau'r dyfodol. Gwyddwn yng nghanol yr holl argyfwng yn sgil Covid-19 ei bod yn anodd cynnal rhai gwasanaethau, ond mewn cyfnod o ansicrwydd o'r fath mae'r gallu i gyfathrebu yn yr iaith sydd fwyaf cyfforddus i'r unigolyn yn hollbwysig. Rydym ni fel cyrff cyhoeddus wedi ceisio sicrhau fod y dinesydd yn cael parhau i gysylltu ag ymwneud a'r cyrff cyhoeddus yn eu dewis iaith.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae'r is-grŵp iaith wedi canolbwyntio yn bennaf ar gydweithio i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn cyrff cyhoeddus yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Yn benodol hyrwyddo'r Gymraeg fel yr iaith ddewis ar gyfer cyfathrebu'n fewnol yn y cyrff cyhoeddus, ac wrth gyfathrebu efo'r cyhoedd.

Mae rhai o bartneriaid y BGC wedi bod yn cyfrannu at brosiect o'r enw Arfer, sy'n cael ei arwain gan Brifysgol Bangor. Mae'r prosiect yn ymwneud â deall arferion siaradwyr sydd ddim mor hyderus/cyfforddus yn defnyddio'r Gymraeg wrth eu gwaith, drwy edrych ar seicoleg ymddygiad. Bwriad y gwaith yw creu pecyn hyfforddiant fydd yn cynorthwyo'r cyrff cyhoeddus i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg ymysg staff eu sefydliadau. Yn ystod y misoedd diwethaf roedd y prosiect am fod yn canolbwyntio ar ganlyniadau a gwerthusiad ohono. Yn anffodus bydd rhaid gohirio'r weithgaredd yma nes bydd hi'n ddiogel i barhau.

Mae'r is-grŵp hefyd wedi bod yn ystyried sut fyddai modd iddynt gydweithio er mwyn creu teclyn i gynorthwyo'r cyrff cyhoeddus i asesu effaith eu penderfyniadau ar y Gymraeg. Mae gwaith tebyg ar y gweill yn rhanbarthol ym maes cydraddoldeb ac mae'r is-grŵp yn awyddus i ymestyn y gwaith yna i faes y Gymraeg hefyd.

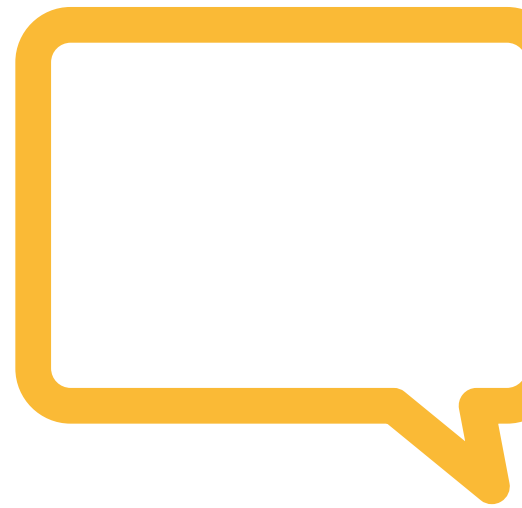
Un o'r prosiectau eraill sy'n cael ystyriaeth gan yr is-grŵp yw prosiect sy'n ymwneud ag ymddygiad ieithyddol mewn derbynfydd. Bwriad yr is-grŵp yw i arwain prosiect fydd yn treialu gwahanol fathau o ymyraethau ac yna yn gallu darparu arweiniad i staff derbynfydd o wahanol sefydliadau cyhoeddus ynghylch sut mae annog defnydd o'r Gymraeg ymysg defnyddwyr gwasanaeth. Nod y prosiect yw i gynyddu hyder a sgiliau'r cyhoedd i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ymwneud â sefydliadau cyhoeddus.

Rhagwelir y byddai gan brosiect o'r fath gwersi i'w rhannu yn rhanbarthol ac yn genedlaethol. Bydd hefyd yn cyflwyno newidiadau i'r derbynfydd rheiny oedd efallai llai parod i annog defnydd o'r Gymraeg. Fel rhan o'r gwaith yma, bydd yn hanfodol i'r is-grŵp gydweithio efo'n cymunedau er mwyn ceisio barn y cyhoedd a deall eu harferion ieithyddol yn well e.e. drwy grwpiau ffocws.

Mae Is-grŵp yn gweithredu nifer o'r ffyrdd o weithio sydd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, a'r ffyrdd o weithio a gytunwyd yn ychwanegol gan y BGC sef yr Iaith Gymraeg a Chydraddoldeb.

- Deddf **Cydraddoldeb** 2010, Deddf Hawliau Dynol 1998 a'r Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yw'r prif ddeddfwriaethau ym maes cydraddoldeb a'r Gymraeg fydd yr is-grŵp yn eu hystyried wrth gyflawni eu gwaith
- Un o allbynnau'r is-grŵp yw sicrhau fod yr Iaith **Gymraeg** yn rhan naturiol o waith Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn a bod y Gymraeg yn ganolbwynt i'w gweithgareddau.
- Byddwn yn gweld **cydweithio** yn benodol i godi ymwybyddiaeth, rhannu arferion da, datblygu sgiliau a hyder y gwasanaethau cyhoeddus i ddefnyddio'r Gymraeg gyda defnyddwyr gwasanaeth er mwyn eu denu a'u hannog i wneud defnydd o'r Gymraeg dro ar ôl tro
- Bydd yr is-grŵp yn **cynnwys** barn y cyhoedd ac eraill sydd â diddordeb yn y gwaith wrth iddynt gyflwyno prosiectau newydd.

Cartrefi ar gyfer pobl leol

Dywedodd ein trigolion a'n cymunedau wrthym yn ystod cyfnod ymgynghori o'r Asesiadau Llesiant fod angen mwy o dai fforddiadwy yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Cytunodd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Gwynedd ac Ynys Môn felly i flaenoriaethu gwaith ar ddatblygu prosiectau tai fforddiadwy ar y cyd, a hynny er mwyn diwallu anghenion ein cymunedau. I'r diben hwnnw mae'r BGC wedi cytuno i ystyried defnyddio dulliau adeiladu o natur arloesol ar gyfer y tai. Gall hyn olygu tai pren ynni isel, tai "modiwlwr" ac efallai arbrofi hefo'r model arloesol o dai sy'n gallu addasu i newidiadau yn ein hinsawdd. Mae'n brosiect sydd hefyd yn canolbwyntio ar gaffael ac yn annog nifer o gyrff cyhoeddus i ddatblygu tai arloesol ar y cyd er mwyn cyflawni arbedion maint.

Rhannau cyntaf o'r prosiect oedd cytuno ar fanyleb y math o dai arloesol dan ystyriaeth ac adnabod safleoedd posib ar gyfer y datblygiadau tai hynny. Mae nifer o'r sefydliadau cyhoeddus eisoes wedi adnabod a chyflwyno safleoedd o fewn eu meddiant i'w ystyried ar gyfer y datblygiadau. Mae gwaith yr is-grŵp wedi parhau yn ystod yr

argyfwng Covid-19 a chatau nesaf arfaethedig yr is-grŵp fydd gwerthuso'n llawn hyfywedd ariannol y datblygiadau ynghlwm â'r safleoedd dan sylw ac yna, cadarnhau sut orau i ariannu y datblygiadau a chadarnhau amserlen cychwyn ar y datblygiadau.

Mae'r is grŵp wedi bod yn trafod eu cynlluniau efo Llywodraeth Cymru i sicrhau fod gwaith yr is-grŵp yn cyd-fynd â gweledigaeth y Llywodraeth ar gyfer tai arloesol a fforddiadwy.

Mae'r Is-grŵp yn gweithredu nifer o'r ffyrdd o weithio sydd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

- Mae'n cyfrannu at gyflawni cynlluniau **hir-dymor** y sefydliadau sydd ynghlwm â'r prosiect.
- Mae'r prosiect yn annog **cydweithio** rhwng nifer fawr o sefydliadau cyhoeddus.

Iechyd a Gofal

Mae'r is-grŵp iechyd a gofal integredig wedi ei sefydlu a'r pwrpas yn gwyno yw i *'helpu unigolion i fyw eu bywydau fel y dymunant' a phan fydd angen am ymyrraeth iechyd neu ofal ein bod yn 'darparu'r gefnogaeth briodol' er mwyn iddynt allu dychwelyd i'r bywyd y dymunir.* I lawer o bobl, mae hynny'n golygu gallu cael gwasanaethau a chymorth yn y cartref neu'n agos at gartref yn hytrach nag mewn ysbytai. Mae'r weledigaeth yma yn cyd-fynd gyda strategaeth Llywodraeth Cymru 'Cymru lachach' sydd â'r weledigaeth strategol o ddatblygu gwasanaethau, a'r angen i drawsnewid y modd yr ydym yn gweithio i gefnogi unigolion o fewn ein cymunedau.

Cyfrifoldeb yr is-grŵp iechyd a Gofal yw goruchwyllo gwaith y ffrydiau / prosiectau canlynol: Oedolion, Plant, Anableddau Dysgu, Iechyd Meddwl a Thrawsnewid Cymunedol. Mae'r ffrydiau gwaith yma yn cyd-fynd â meysydd blaenoriaeth y Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol ar gyfer integreiddio.

Mae parodrwydd i gydweithio ac ewyllys da aelodau'r Bwrdd yn angenrheidiol ar gyfer cefnogi gwaith yr is-grŵp yma. Cefnogir y gwaith yn ogystal gan y Gronfa Gofal Integredig ledled Cymru (Llywodraeth Cymru). Ers dechrau Rhagfyr 2019, mae'r Tîm Trawsffurfio yn gyflawn gydag un arweinydd yn cefnogi pob un o'r 8 ardal 'Tîm Adnoddau Cymunedol' ar draws Gwynedd a Môn. Hyd yma, mae:

- **Gweithdai wedi eu cynnal ym mhob un o'r 8 ardal 'Tîm Adnoddau Cymunedol' (TAC) i adnabod y blaenoriaethau ar gyfer sefydlu trefniadau gweithio'n integredig effeithiol rhwng iechyd a gofal, a sefydlu methodoleg er mwyn mynd i'r afael â rhai o'r cyfyngiadau presennol.**
- **Mae gwaith yn parhau yn rhanbarthol i sefydlu cysylltedd TG priodol yn yr adeiladau fydd yn cael eu defnyddio ar gyfer gofod swyddfa i'r TAC.**

- **Prosiect ar y gweill i archwilio sut gall system WCCIS (Wales Community Care Informatics System) gefnogi gweithio integredig a rhoi profiadau gwell i ddinasyddion o'r system iechyd a gofal.**
- **Hyfforddiant 'Meddwl ar Ffur Systemau' yn cael ei gynnal.**
- **Trafodaethau yn digwydd ar draws Gwynedd ac Ynys Môn ar sut i newid diwylliant er mwyn cefnogi'r gwaith trawsnewid.**

Mae'r is-grŵp Iechyd a Gofal yn gweithredu nifer o'r ffyrdd o weithio sydd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, ac yn cyd-fynd a llawer o'r egwyddorion dylunio cenedlaethol sydd yn 'Cymru Iachach' trwy:

- roi ystyriaeth i dueddiadau'r dyfodol ac ymateb i newidiadau mewn demograffeg
- ymateb i faterion megis gordewdra ymhlith plant, mae gan hyn oblygiadau iechyd yn y tymor byr a **hir**
- roi cynaliadwyedd ein system iechyd yn allbwn yr is-grŵp er mwyn cynllunio ar gyfer y dyfodol
- datblygu model **ataliol**
- **Integreiddio** ein gwasanaethau iechyd a gofal er mwyn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i fywydau ein trigolion
- gydnabod ystod eang o ffactorau sy'n dylanwadu ar iechyd a lles (gan gynnwys addysg, tai, llai o ddigartrefedd, twf economaidd, adfywio, hamdden a'r amgylchedd).
- sylweddoli'r buddiannau o **weithio mewn partneriaeth**.

Un o gamau nesaf y grŵp oedd trefnu gweithdy er mwyn cynnal trafodaeth eang ar draws nifer o wasanaethau iechyd a gofal - er mwyn ystyried beth yw'r diffygion a beth yw'r camau cydweithredol sydd eu hangen er mwyn ymateb iddynt. O ganlyniad i argyfwng Covid-19 bydd rhaid gohirio'r gweithdy a chanfod dyddiad arall yn y dyfodol agos i'w gynnal.

Tlodi

Mae tlodi yn parhau i fod yn flaenoriaeth i'r BGC er nad oes is-grŵp yn gyfrifol am arwain ar y gwaith ar hyn o bryd. Mae'r BGC wedi ymrwymo i'r flaenoriaeth, trwy gytuno i gadw trosolwg ar waith sy'n digwydd yn y maes tlodi gan Gyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn y lle cyntaf. Mae gan yr Awdurdodau Lleol eu trefniadau a'u cynlluniau ar gyfer ymdrin â thlodi. Maent wedi cydweithio gyda nifer o bartneriaid yn y gorffennol ar raglenni allweddol tlodi, ac yn parhau i gydweithio gydag ystod eang o sefydliadau. Cafwyd cyflwyniad ar dlodi gan y ddau Gyngor yn ystod dau o gyfarfodydd y BGC ac fe gytunwyd bod gwaith sylweddol yn digwydd ar draws Gwynedd ac Ynys Môn. Er enghraifft yng Ngwynedd mae'r Cyngor yn cydweithio ar Raglen Cefnogi Llesiant gyda'r nod o roi'r gefnogaeth gywir, ar yr amser cywir i gefnogi Llesiant Pobl Gwynedd . Byddent yn gwneud hyn drwy:

- Adeiladu ar gryfderau ein pobl / cymunedau
- Mynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldebau
- Atal problemau rhag gwaethgu
- Lleihau'r galw am ymyraethau statudol

Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn datblygu strategaeth ataliol er mwyn ymateb i'r flaenoriaeth tlodi. Mae eu hamcan yn canolbwyntio ar gefnogi pobl i helpu eu hunain, o fewn eu cymunedau ac mewn partneriaeth. Ym Môn hefyd bydd strategaeth o'r fath yn datblygu gwydnwch ac annibyniaeth o fewn ein cymunedau.

Felly bydd y BGC yn adeiladu ar lwyddiannau'r ddau Gyngor er mwyn ymateb i'r flaenoriaeth tlodi. Er hynny pwysleisiwn fod gan bob un o bartneriaid eraill y Bwrdd hefyd drefniadau a chynlluniau eu hunain i ymdrin â thlodi. Daeth hynny yn amlycach byth yn ystod cyfnod y pandemig, ble dynnwyd pawb ynghyd i edrych ar ôl ein cymunedau mwyaf bregus. Byddwn y BGC yn parhau i ymgysylltu a chydweithio â'n cymunedau ac adeiladu ar yr arfer dda a'r gwytnwch cymunedol ag arddangoswyd.

Cynnydd a wnaethpwyd gan y BGC tu allan i waith yr is-grwpiau

Yn ystod cyfnod yr Asesiadau Llesiant (2017) mynegodd trigolion Gwynedd ac Ynys Môn fod y pellter oddi wrth wasanaethau a chyfleusterau, a diffyg trafnidiaeth gyhoeddus addas yn broblem iddynt. Penderfynodd Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus rhanbarth gogledd Cymru gomisiynu Cyfadran y Gwyddorau Cymdeithasol a Bywyd ym Mhrifysgol Glyndŵr Wrecsam i ymgymryd â phrosiect ymchwil ar 'Asesu rhwystrau trafnidiaeth yng Ngogledd Cymru: Deall y materion a ble maent yn bodoli'. Bydd canfyddiadau'r gwaith ymchwil yn cael ei rannu maes o law. Mae'r BGC yn ystyried fod gwaith ymchwil parhaus mewn meysydd perthnasol yn bwysig ar gyfer gwneud penderfyniadau.

Mae sgiliau a chyflogaeth yn allweddol i gyfrannu at lesiant unigolion a'n cymunedau. Mae'r BGC yn benderfynol nad ydynt am ddyblygu gwaith sydd eisoes yn digwydd gan sefydliadau, ac felly wedi ei gwneud hi'n glir eu bod am weithio'n agos efo'r Bwrdd Uchelgais Economaidd (BUE) ar faterion sgiliau a chyflogaeth. Mae'r Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol wedi mabwysiadu ffrwd gwaith sgiliau a chyflogaeth y BUE. Mae gan y Bartneriaeth Sgiliau weledigaeth glir o greu system gynhwysol, sy'n wydn ac yn medru addasu i gyfleoedd a heriau sgiliau a chyflogaeth. Mae BGC Gwynedd ac Ynys Môn yn gweld modd o allu cyfrannu at waith y Bartneriaeth Sgiliau trwy gydweithio ar rwystrau a wynebir gan sefydliadau a chyflogwyr yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn benodol, er mwyn datblygu gwell dealltwriaeth o beth yw'r sefyllfa o ran pa swyddi fydd angen eu llenwi ar gyfer y deng mlynedd nesaf a pha swyddi na ellir eu llenwi ar hyn o bryd.

Arolwg o Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (Swyddfa Archwilio Cymru: Hydref 2019)

Ym mis Hydref 2019 cyhoeddwyd adroddiad ar arolwg o Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

https://www.audit.wales/sites/default/files/press_releases/adolygiad-o-fyrddau-gwasanaethau-cyhoeddus-cymraeg.pdf Cynhaliwyd yr adroddiad gan SAC ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Nid adolygiad yn benodol ar gyfer Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn ydyw, ond yn hytrach adolygiad ar gyfer 19 o Fyrddau yng Nghymru. Fodd bynnag mae nifer o ganfyddiadau ac argymhellion yr adroddiad yn berthnasol i BGC Gwynedd ac Ynys Môn ac mae'r BGC eisoes wedi cychwyn rhoi sylw iddynt.

Trefniadau monitro a chraffu'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

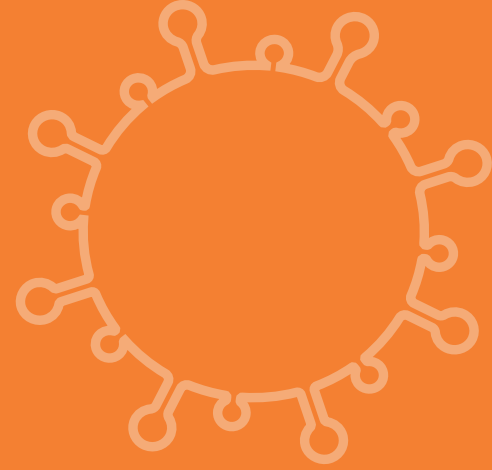
Er mwyn cael atebolrwydd democrataidd i gynnydd gwaith y BGC mae'r ddeddf wedi gosod gofyniad ar gynghorau i ddynodi Pwyllgor Trosolwg a Craffu i graffu ar waith y BGC. Felly mae gwaith BGC Gwynedd ac Ynys Môn yn cael ei graffu gan Bwyllgorau Craffu Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn ar bwyntiau penodol yn ystod y flwyddyn. Mae'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (2015) a'r canllawiau cenedlaethol cysylltiedig¹ yn nodi tair rôl ar gyfer pwyllgorau craffu Awdurdodau Lleol sef:

- **Adolygu trefniadau llywodraethu'r BGC**
- **Bod yn Ymgynghorai statudol ar yr Asesiad Llesiant a'r Cynllun Llesiant**
- **Monitro cynnydd ymdrechion y BGC wrth weithredu'r Cynllun Llesiant**

Golygir hyn fod y pwyllgorau craffu yn cael cyfle i graffu perfformiad ac effaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf cynhaliwyd trafodaethau rhwng Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn ar yr opsiwn o sefydlu un panel craffu, i weithredu ar draws y ddwy sir i graffu gwaith y BGC. Gwerthuswyd gwahanol opsiynau a daethpwyd i'r casgliad nad oeddent yn argymhell sefydlu panel ar hyn o bryd ond yn hytrach am ganolbwyntio ar alinio amserlenni a chysondeb trefniadau craffu ar draws y ddwy Sir a chario ymlaen efo'r trefniadau craffu bresennol. Bydd modd adolygu'r trefniadau hyn rhwng y ddau gyngor eto maes o law.

¹ Canllawiau ar gyfer Pwyllgorau Craffu Awdurdodau Lleol ar graffu ar Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

COVID-19: Adfer

Yn ystod y misoedd diwethaf wynebodd gymunedau Gwynedd ac Ynys Môn gyfnod heriol tu hwnt. Arweiniodd at newidiadau yn ein ffyrdd weithio, a chysylltu gydag eraill. Mae'r cyrff cyhoeddus yn symud tuag at adferiad gan annog cydymffurfiaid gyda'r mesurau a chyfarwyddiadau i leihau'r risg o ledaeniad yr haint, a symud tuag at y "normal newydd".

Fel man cychwyn bydd y cyrff cyhoeddus yn ystyried effeithiau cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol a rhagwelir rôl o gydweithio i'r BGC i drawsnewid sut mae gwasanaethau yn cael eu darparu. Byddwn yn parhau i roi sylw i waith craidd y BGC o wella llesiant a rhoi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ganolog i'r holl waith adfer, ond yn rhoi ystyriaeth bellach i gyflawni mewn modd sy'n cydnabod effaith gadarnhaol a negyddol y gwersi a ddysgwyd wrth i ni gyd ymateb i COVID-19.